

ICOMOS Slovenija

Slovensko nacionalno združenje za spomenike in spomeniška območja

Datum: 19. oktober 2020

Zadeva: Osnutek Dolgoročne podnebne strategije Slovenije do leta 2050
in kulturna dediščina

Nacionalni odbor ICOMOS Slovenija ob pregledu osnutka Dolgoročne podnebne strategije Slovenije do leta 2050 (naprej Strategija), ki ga je pripravilo Ministrstvo za okolje in prostor, ugotavlja, da je kulturna dediščina v dokumentu, ki bo ključno usmerjal razvoj v Sloveniji v prihodnjih tridesetih letih, omenjena le dvakrat (poglavje 6.4.5 - stran 61 in poglavje 8.9.2, podpoglavje Stavbe - stran 94,), kjer je prvič navedena kot primer stavb s posebnim statusom in drugič, ko piše, da bo Slovenija zagotovila financiranje za posebne skupine stavb, kot so stavbe kulturne dediščine.

V združenju smo presenečeni in hkrati ogorčeni, da je tako pomemben del našega bivalnega okolja praktično izključen iz obravnave v Strategiji. Kulturna dediščina niso le posamezne stavbe, ampak tudi odprti prostori stavb - njihovi ambient, urbana območja in kulturna krajina, kot so bili oblikovani skozi čas naše od naselitve prostora naprej, je interakcija med naravnim in grajenim okoljem - to so vrednote, ki nas ključno sooblikujejo, in nenazadnje kulturna dediščina je naša pravica, kot je zapisano v 5. členu Ustave Republike Slovenije in skrb za njeno varovanje je dolžnost države, kot opredeljuje 73. člen Ustave. Ohranjanje dediščine in njeno vključevanje v razvoj je eden temeljnih pogojev trajnostne prihodnosti, kar je opredeljeno tudi v *Agendi 2030 za trajnostni razvoj* Organizacije združenih narodov. V cilju 11 - *Narediti mesta in naselja vključujoča, varna, odporna in trajnostna* in podcilju 11.4 – *Potrebno je okrepiti prizadevanja za zaščito in varovanje svetovne kulturne in naravne dediščine* je to eksplicitno poudarjeno.

V Strategiji mora biti obravnavanje kulturne dediščine - njeno varovanje in vključevanje v razvoj, upoštevano kot temelj prihodnjega trajnostnega razvoja in racionalnega ravnanja z naravnimi viri, kar pa iz objavljenega osnutka ni razvidno.

Mednarodna organizacija ICOMOS, ki na področju doseganja ciljev trajnostnega razvoja 2030 tesno sodeluje z Organizacijo Združenih narodov, pripravlja strateške in strokovne usmeritve, ki so dostopne na spletni strani naše organizacije in jih je, ko gre za obravnavo kulturne dediščine kot enega naših temeljnih identitetnih stebrov, pri tako pomembnem strateškem dokumentu države potrebno upoštevati. Podnebne spremembe so namreč ene najpomembnejših in najhitreje rastočih groženj ljudem in njihovi dediščini po vsem svetu, zato je vključevanje varstva kulturne dediščine v podnebne ukrepe nujno.

Z izvajanjem ocen ranljivosti in tveganja si je potrebno prizadevati za zaščito vseh vrst dediščine pred sedanjimi in predvidenimi škodljivimi vplivi podnebnih sprememb, tako hitrih kot počasnih; nujno je spremljanje razmer in z izvajanjem ustreznih strategij prilagajanje podnebnim spremembam ter pripravljanje ukrepov za ublažitev nesreč ter sprejetje ustreznih preventivnih ukrepov.

Vplive in škodo na kulturni dediščini zaradi podnebnih sprememb je potrebno nemudoma ustrezno obravnavati na vseh ravneh, to mora Strategija vključiti in omogočiti. Predvideti mora povezovanje kulturne dediščine in podnebnih znanosti, ki morajo v svojo agendo vključiti tudi preučevanje vplivov podnebnih sprememb na kulturno dediščino.

Strategija mora predvideti možnosti preučevanja sposobnosti dediščine za uspešno prilagajanje na podnebne spremembe ter na globalnem nivoju povečati prizadevanja za ublažitev toplogrednih plinov. Ob dejstvu, da se cilji Pariškega sporazuma 2030 ne dosegajo, je potrebno zagotoviti vsa sredstva za zmanjšanje koncentracije toplogrednih plinov. Pri tem je potrebno izhajati iz znanstveno pridobljenih rezultatov.

Strategija mora omogočiti, da se obstoječo prakso ohranjanja dediščine, orodja, ocene in metodologije dopolni z novimi, sodelovalnimi, interdisciplinarnimi in participativnimi pristopi ter modeli, ki so pomembni za globalno medsektorsko reševanje podnebnih sprememb.

V Strategiji je potrebno določiti vlogo kulturne dediščine pri zagotavljanju podnebno odpornih razvojnih pristopov, ki krepijo trajnostni razvoj in spodbujajo prilagajanje podnebnju in blažijo negativne posledice klimatskih sprememb. Strategija mora omogočati sprejetje ustreznih programov in dejavnosti, povezanih s podnebnimi spremembami, ki vključujejo kulturno dediščino, ter podpirati alternativne načine in sredstva ohranjanja dediščine zaradi negativnega vpliva podnebnih sprememb.

Skladno z napisanim je potrebno tematiko kulturne dediščine uvrstiti v obravnavo v poglavju o ključnih izhodiščih in podrobneje obravnavati v okviru Strategije po sektorjih. Vključevanje le na področju energetskih sanacij in predvidenih ukrepov za povečanje varnosti stavb je preozko in neučinkovito. Dosedanja praksa oblaganja stavb z novimi ovoji toplotne zaščite brez celostnega pristopa preučitve stanja stavb, je lahko nevarna tako za dediščino kot zdravje ljudi, ki v takih objektih prebivajo. Negativni rezultati tovrstnih aktivnosti se bodo po našem mnenju zagotovo pokazali že kmalu. Doseganje ciljev trajnostnega razvoja in prilagajanje podnebnim spremembam nikakor ni le doseganje energetske učinkovitosti, vezane na porabo energije za ogrevanje in hlajenje.

Strateški dokumenti si morajo prizadevati za učinkovito in boljše življenje vseh državljanek in državljanov ter ohranjanje vrednot, ki nas opredeljujejo in smo jih dolžni zagotavljati tudi našim zanamcem. Zato od odgovornih pričakujemo, da Strategijo ustrezno dopolnijo in da k sodelovanju povabijo tudi ustrezne strokovnjake ter da kulturno dediščino v dokumentu obravnavajo skladno z njeno družbeno vlogo. Le tako lahko nastane dokument, ki bo omogočal kvalitetnejše in predvsem bolj odgovorno življenje nas vseh.

Ne glede na to, da je rok za javno razpravo potekel, pričakujemo obravnavo našega predloga, saj gre za pomemben dokument, o nastajanju katerega žal nismo bili pravočasno seznanjeni.

Lep pozdrav,

dr. Sonja Ifko
Predsednica ICOMOS Slovenija

A handwritten signature in blue ink, which appears to be 'Sonja Ifko', is positioned in the bottom right area of the page, below the typed name.